

Programa específic de seguretat viària

Introducció

“La realitat és innegable, els accidents no són producte de l’atzar, ni de la mala sort. Estudis científics sobre l’etiologia dels accidents demostren que el factor humà és el motiu principal en el 80 % dels casos. Dit d’una altra manera, les conductes irresponsables i imprudents dels conductors, i la manca de respecte envers la normativa es relacionen directament amb les altes taxes de sinistralitat, on elements com la velocitat excessiva, ingestió d’alcohol i altres substàncies tòxiques, la conducció temerària, les maniobres incorrectes o la distracció del conductor són presents en la majoria d’accidents.

L’objectiu comú és aconseguir, a banda de la reducció a curt termini de la sinistralitat, un canvi cultural de gran amplitud, profund i permanent en la conducció, la circulació i la mobilitat, en la línia d’afavorir un decreixement constant dels nivells d’accidents amb víctimes i rebutjar socialment el comportament de risc en el trànsit.”

Pla de seguretat viària 2005-2007

Així doncs, els problemes prioritaris són:

- Necessitat d’un canvi cultural: Entre els ciutadans hi ha un grau notable d’incompliment de moltes normes bàsiques de trànsit. La desobediència social en la conducció és un problema molt greu que s’ha d’atacar.
- Velocitat excessiva o inadequada: hi ha una relació directa entre la velocitat de circulació dels vehicles, el risc i la severitat dels accidents.
- No utilització dels accessoris de seguretat passiva: el casc en vehicles de dues rodes i el cinturó en els vehicles lleugers.
- La ingesta d’alcohol i altres substàncies.

Els programes formatius, mitjançant una visió multidisciplinària que uneixi les perspectives jurídica, criminològica, psicosocial, sanitària i de formació viària, pretenen l’objectiu comú d’arribar a aconseguir la “modificació de conductes al volant i assegurar la recuperació de l’usuari com a conductor segur i responsable”.

Objectius

General:

El Programa està orientat a reduir la reincidència i sinistralitat viària a partir del treball específic amb relació al factor o factors de risc que representa el penat en la conducció de vehicles.

Específics:

- Identificar els principals factors de riscos de l'usuari.
- Oferir informació sobre riscos associats a la conducció, conseqüències legals i conducció segura (consum alcohol i altres tòxics, normes de circulació, aspectes legals...).
- Conscienciar l'usuari de canviar d'actituds mitjançant:

La sensibilització davant les conseqüències que es poden derivar de les infraccions de trànsit.

La reflexió, cercant conductes alternatives, així com l'oferiment de diverses alternatives a determinades conductes.

L'adquisició d'habilitats i coneixements.

La sensibilització i revisió de comportaments i tòpics socials associats a la conducció.

El foment de l'empatia cap a les possibles víctimes dels accidents de trànsit o grups de pertinença.

El reforçament d'aquells aspectes que afavoreixen un major autocontrol, i modifica comportaments en relació amb la conducció de vehicles.

La promoció d'actituds que afavoreixen la prudència, la responsabilitat i el respecte cap als altres.

Continguts

Àrea jurídica – criminològica

De manera general s'informa l'usuari del marc jurídic amb relació als delictes contra la seguretat del trànsit i de les conseqüències legals, personals i socials de l'incompliment de la norma.

Àrea viària

S'aborda la informació més rellevant sobre els efectes de la velocitat excessiva, la ingestió d'alcohol i altres substàncies tòxiques, la conducció temerària, les maniobres incorrectes i les distraccions, així com la normativa viària en relació amb aquests factors de risc.

És a dir:

- S'aprofundeix en les principals causes d'infraccions i accidents.
- S'analitzen situacions habituals que poden ser motiu d'infraccions, i es plantegen situacions alternatives més segures.
- Es donen coneixements per saber reaccionar davant possibles perills circulatoris.
- Es potencia la responsabilitat davant de les problemàtiques.

- S'incentiven actuacions més prudents i previsoros.

Àrea sanitària i de prevenció del risc associat al consum de substàncies tòxiques

S'informa sobre la interacció de l'alcohol i les drogues en l'organisme humà, la prevenció del risc i quina seria la primera resposta davant dels accidents, per fer-los palès quines poden ser les conseqüències físiques i psíquiques de major incidència en els accidents de trànsit.

Àrea psicològica

Es treballen com a objectiu principal els components de conducta i emocionals per fomentar la motivació cap al canvi de conducta, tot establint les estratègies més adequades per a cada usuari a fi d'assolir els objectius proposats.

Per superar la pressió de l'entorn i algunes pautes socials i adoptar conductes alternatives al consum i conducció, es treballen els aspectes que incideixen en les actituds i percepcions:

- Autoestima
- Habilitats socials
- Control d'impulsos
- Assertivitat
- Empatia
- Modificació de creences irracionals
- Conductes cíviques i respectuoses
- Sensibilització

Metodologia

La metodologia base és de grup, sense excloure la possibilitat de dur a terme sessions individuals i les tècniques concretes i els mitjans utilitzats poden canviar segons les característiques generals de cada grup.

- Les més utilitzades són les tècniques de jocs de rol, escenificació, joc cognitiu, debat, exposició, modelat i tècniques d'afrontament (testimonis d'accidents de trànsit). Es fa servir material audiovisual, qüestionaris, tests, dossiers amb material de premsa, etc. segons les necessitats de cada programa i cada grup.
 - Hi ha d'haver una avaluació inicial per detectar els factors de risc de l'usuari i una avaluació final per valorar la modificació de la conducta inicial, així com una avaluació continuada.
- Nombre de membres: és aconsellable que els grups siguin de 15 a 20 persones.

- Nombre d'hores i sessions: la durada del programa s'estableix, orientativament i de manera inicial, en 30 hores. La durada de les sessions pot oscil·lar entre 1.30h a 4 hores segons l'entitat.
- Les entitats han de comptar amb l'equip de professionals escaient, el material i l'espai adient per tal de:
- Acceptar la col·laboració en l'execució de la mesura penal alternativa.
- Oferir activitats adaptables o adaptades al compliment de la mesura o obligació.
- Adequar-se als objectius del programa del Departament de Justícia.
- Facilitar les tasques de seguiment educatiu i de compliment de la mesura.
- Disposar d'un interlocutor o referent del grup que canalitzi les demandes.
- Informar el tècnic de mesures penals alternatives regularment del funcionament del curs i puntualment, quan es produeixi una incidència.
- Fer la valoració final del programa i lliurar-la al tècnic de mesures penals alternatives.

Protocols d'intervenció

a) Fase prèvia

Durada:

- Inici: des de la recollida i tràmit de la documentació de la demanda de l'autoritat judicial.
- Finalització: amb l'assignació del tècnic encarregat de l'execució de la mesura.

Objectius:

- Informatització de la documentació judicial.
- Distribució geogràfica dels programes.
- Conèixer els motius pels quals s'ha acordat aquesta pena i la urgència de la intervenció.

Intervenció:

- L'equip de mesures penals alternatives rep de l'oficina judicial l'encàrrec d'executar la mesura imposada juntament amb la sentència condemnatòria.
- Revisió de la documentació corresponent a l'execució del Programa formatiu.
- S'obre l'expedient, s'introdueix la informació a la base de dades del Departament de Justícia i s'assigna l'expedient a l'equip de mesures penals alternatives que territorialment li correspongui.
- El coordinador de l'equip corresponent l'assigna al professional d'execució de mesures que correspongui (segons la distribució territorial i/o tenint en compte si hi ha un professional referent d'aquest tipus de programa). Aquesta assignació s'ha de notificar a l'òrgan judicial, o bé es notifica que la documentació judicial ha

estat rebuda fins que es designi el professional responsable per fer el seguiment del programa.

b) Fase inicial

Durada:

Inici: des de l'assignació del cas al tècnic encarregat de l'execució de la mesura.

Finalització: amb l'inici del curs.

Objectius:

- Recollir les dades de l'usuari.
- Informar la persona de la seva situació i obligacions judicials.
- Valorar la viabilitat de dur a terme l'execució de la pena.
- Delimitar el pla de treball i el procés que ha d'efectuar la persona del compliment de la mesura.
- Informar del contingut i objectius del programa formatiu.
- Responsabilitzar la persona de la realització del programa.
- Informar el jutjat respecte la viabilitat que el penat realitzi la mesura.

Pla d'intervenció:

El professional d'execució de mesures fa:

- Consulta de l'expedient judicial.
- Coordinacions necessàries amb aquells serveis que treballin amb la persona, si és considera adient.
- Entrevista amb la persona per emmarcar el contingut de la mesura, recollir les dades del penat sobre la situació i les seves característiques personals, socials, familiars i laborals per valorar la viabilitat de la mesura.

Entrevistes o contactes de seguiment amb el penat de forma periòdica fins a l'inici del curs, amb la finalitat de:

- Fer un seguiment de la situació sociofamiliar i laboral de la persona penada.
- Fer que la persona es responsabilitzi dels seus actes i assumeixi el motiu, contingut i objectius de la pena.
- Recordar-li les seves obligacions i la data d'inici del programa formatiu.

El delegat judicial pot contactar amb l'entitat, abans de l'inici del curs, si cal, i passar-li aquella informació que cregui rellevant per al desenvolupament del programa.

Informes a l'autoritat judicial

Nota informativa:

Es certifica que el penat s'ha presentat a la primera entrevista i que se l'inclourà, si no es disposa res en contra, al proper programa que es faci al territori, del qual s'inclou una breu ressenya sobre els continguts, l'estructura i durada.

En el cas que no es pugui dur a terme el programa formatiu, es fa també una nota informativa en què se n'argumenten els motius (de salut, personals, incompatibilitat amb un altre programa formatiu...).

Informe inicial d'execució de la pena:

Entitat on es durà a terme, objectius, continguts, metodologia, calendari, l'horari i, si cal, es fa alguna observació.

A l'informe inicial han de constar les dades del penat, les dades de l'execució de la pena i adjuntar sempre el full d'inscripció original signat pel penat.

c) Fase de seguiment

Durada:

Inici: en la data en què la persona inicia la primera sessió del programa formatiu.

Finalització: en la data en què es finalitza la darrera sessió del programa formatiu.

Objectius:

- Supervisar i controlar el desenvolupament del programa.
- Oferir el suport i l'assessorament necessari a l'entitat i al penat.
- Intervenir, si s'escau, davant de possibles conflictes o incidències.

Protocol d'intervenció:

- Coordinacions amb el referent de l'entitat per al seguiment de l'assistència i les incidències (faltes, retards, conductes positives i negatives, etc.).
- Contactar amb el penat en cas que es detectin faltes d'assistència, conductes negatives i/o altres incidents per justificar-ne l'absència i reconduir la situació problemàtica, si cal.
- Emetre un informe i lliurar-lo al jutjat en què es notifiquin les faltes d'assistència i retards, tant si són justificats com si no, així com les conductes negatives.
- Sensibilitzar el penat envers d'altres problemàtiques detectades.

Informes a l'autoritat judicial:

Nota informativa:

Notificació de les incidències a l'òrgan judicial corresponent.

d) Fase final

Durada:

Inici: des de la finalització de l'activitat.

Finalització: amb l'elaboració de l'informe final d'execució de la pena i els descriptors.

Objectius:

- Avaluar i valorar l'execució i compliment del programa.

Protocol d'intervenció:

- Coordinació amb el responsable de l'entitat per fer la valoració final i recollir-ne l'informe valoratiu emès, així com el registre d'assistència.
- Entrevista amb el penat per fer-li la devolució de l'acompliment i valoració del programa i escoltar la seva valoració, així com de la proposta que es fa al jutge i recordar-li les obligacions, si n'hi ha, que resten vigents.
- Elaboració i lliurament de l'informe final al jutjat juntament amb l'informe valoratiu emès per l'entitat.
- Emplenar els descriptors i finalització del programa perquè s'ha complert el temps imposat.

Informes a l'autoritat judicial

Informe final:

L'objectiu és informar la instància judicial sobre la valoració del compliment de la pena.

Ha d'incloure la valoració de l'execució de la pena del professional d'execució de mesures i del responsable de l'entitat. S'hi ha d'adjuntar l'informe valoratiu i el registre d'assistència del penat.